

Taalverzorging en Spelling Oefenboek (1)

Geschikt voor de LVS-toets (M8) en
de Cito Eindtoets (E8)

Groep 8

JUNIOR EINSTEIN®

© 2019 Junior Einstein bv Enschede, the Netherlands

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). v. 01

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

ISBN 978-94-93128-07-1

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Schrijven 6

Spelling | Niet-werkwoorden 16

Spelling | Werkwoorden 22

Grammatica | Zinsontleding 28

Grammatica | Woordbenoemen 34

Interpunctie 40

Antwoorden 48

Inleiding

Met dit Taalverzorging en Spelling Oefenboek voor groep 8 (deel 1 van een serie van 2) kunnen leerlingen op een goede en verantwoorde manier – zelfstandig – hun vaardigheden voor taalverzorging en spelling verder ontwikkelen. Beide boeken sluiten aan op het M8-niveau van het Leerlingvolgsysteem (LVS) van het Cito. Tevens zijn beide boeken uitstekend geschikt voor de voorbereiding op de Centrale Eindtoets van het Cito.

Taalverzorging gaat over het schriftelijk en mondeling correct toepassen van de regels en begrippen van de Nederlandse taal. Kinderen moeten woorden in de juiste volgorde kunnen zetten, zodat een zin klopt. Ze moeten de juiste uitspraak hebben van woorden, maar de woorden ook op de juiste manier kunnen spellen. Hiervoor moeten ze de spellingregels begrijpen en op de juiste manier kunnen toepassen. Ook moeten kinderen de leestekens op de juiste manier hanteren. Wanneer schrijf je woorden met een hoofdletter? Wanneer gebruik je een komma of aanhalingstekens? Om je in taal goed uit te kunnen drukken en anderen te kunnen begrijpen, is het beheersen van de taalverzorging en spelling essentieel.

In het onderwijs wordt er veel aandacht besteed aan taalverzorging en spelling. Toch zouden leerkrachten en kinderen nog meer tijd willen hebben om deze onderdelen écht goed te beheersen. Over het algemeen worden beide onderdelen door veel kinderen als ‘lastig’ ervaren en zou meer tijd voor oefenen gewenst zijn. Met deze serie Oefenboeken wordt een mogelijkheid geboden om voor Taalverzorging en Spelling extra te oefenen. Ze bieden tevens een gedegen voorbereiding op de toetsen die in het basisonderwijs worden afgenomen.

De LVS-toets en de Centrale Eindtoets

De onderdelen Taalverzorging en Spelling worden in het basisonderwijs veelal getoetst door middel van de LVS-toets (M8) en de Centrale Eindtoets (E8) van het Cito. Het Cito biedt een aparte LVS-toets aan voor Taalverzorging en voor Spelling. De toets voor Taalverzorging is recentelijk toegevoegd, omdat bleek dat veel kinderen behoefte hebben aan een extra toets, die niet alleen spelling bevat, maar alle onderdelen van taalverzorging. In de Cito Eindtoets van groep 8 neemt taalverzorging een groot deel van de totale toets in beslag. Een goede voorbereiding en voldoende meetmomenten zijn daarom van belang. Op die manier kan gekeken worden in welke onderdelen een kind sterk is en op welke onderdelen hij nog meer moet oefenen.

Taalverzorging en Spelling 3.0.

Met de toets Taalverzorging wordt de passieve spellingsvaardigheid van niet-werkwoorden en werkwoorden, grammatica en interpunctie getoetst (meerkeuze-opgaven).

Met de toets Spelling 3.0 wordt de actieve spellingsvaardigheid van niet-werkwoorden en werkwoorden getoetst (alleen dicteelopgaven).

Alle onderdelen die getoetst worden in de LVS-toets Taalverzorging komen ook terug in de Centrale Eindtoets. Ook bevat de Eindtoets het onderdeel Schrijven. Bij dit onderdeel wordt er gekeken of de leerlingen fouten in teksten kunnen herkennen en verbeteren.

De LVS-toets worden rond februari afgenomen. De Centrale Eindtoets wordt tussen medio april en medio mei afgenomen.

Deze Taalverzorging en Spelling Oefenboeken bieden een gedegen voorbereiding op de LVS-toets en de Centrale Eindtoets. Deze Oefenboeken bieden dezelfde onderdelen aan met een groot aantal oefenopgaven.

Verschillende oefeningen

In beide Oefenboeken zijn de opgaven verdeeld over de volgende onderdelen: Schrijven, Spelling - niet-werkwoorden, Spelling - werkwoorden, Grammatica - zinsontleding, Grammatica - woordbenoemen en Interpunctie.

Schrijven

Bij Schrijven staat het beoordelen van teksten centraal. De teksten bevatten fouten die kinderen zelf ook maken. Zinnen zijn verkeerd geformuleerd en moeten worden aangepast, leestekens moeten op de juiste manier geplaatst worden en ontbrekende informatie moet worden toegevoegd. Deze fouten moeten de leerlingen herkennen en verbeteren. Het gaat om niet-complexe, korte teksten die aansluiten bij de leefwereld van de leerlingen.

In de teksten komen veelal drie typen fouten voor:

Samenhang: de schrijver maakt fouten bij het verstrekken van informatie; de feiten kloppen niet, hij geeft te weinig of te veel informatie of hij spreekt zichzelf tegen, waardoor de tekst niet lekker loopt.

Afstemming: de schrijver schiet zijn doel en zijn publiek voorbij. Hij houdt te weinig rekening met de kennis van de lezer. Denk aan te moeilijk woordgebruik of te complexe zinnen.

Correct taalgebruik: de schrijver maakt fouten met betrekking tot spelling, interpunctie en grammatica. Woordenschat en woordgebruik horen hier ook bij. De schrijver gebruikt bijvoorbeeld verkeerde woorden of uitdrukkingen in de tekst.

Spelling - Niet-werkwoorden

Spelling - Niet-werkwoorden bestaat uit twee soorten opgaven: In welke zin is het dikgedrukte woord fout gespeld? In welke zin zijn de dikgedrukte woorden allebei goed gespeld? Binnen deze opgaven komen woorden aan bod uit de verschillende spellingcategorieën. Denk hierbij aan woorden met een open en gesloten lettergreep, woorden waarin een -s- als een -c- geschreven wordt, woorden die eindigen op -heid of -teit, verkleinwoorden of woorden die met een hoofdletter geschreven moeten worden.

Dictee

Tevens zijn er twee dictees opgenomen binnen het onderdeel Spelling - niet-werkwoorden. Een ouder, verzorger of leerkracht leest een zin voor en herhaalt een woord uit deze zin. Het kind moet dit woord opschrijven. De lijst met zinnen en woorden is te vinden op bladzijde 46. Op die manier oefent het kind niet alleen de spelling van de niet-werkwoorden door middel van meerkeuze-opgaven, maar ook door het zelf op te schrijven. Dit doet een groter beroep op de beheersing van de spellingregels.

Spelling - Werkwoorden

Spelling - Werkwoorden bestaat uit dezelfde twee soorten opgaven als de spelling van de niet-werkwoorden: In welke zin is het dikgedrukte werkwoord fout gespeld? In welke zin zijn de dikgedrukte werkwoorden allebei goed gespeld? In dit geval moeten de regels van de werkwoordspelling toegepast worden. Denk hierbij aan de spelling van woorden in de tegenwoordige tijd, in de verleden tijd en in de voltooid tijd.

Vul de juiste vorm in van het werkwoord tussen haakjes

Aan het onderdeel Spelling - werkwoorden zijn ook open vragen toegevoegd, waarin het kind het gegeven werkwoord in de zin op de juiste manier moet vervoegen. Doordat dit geen meerkeuze-opgave is, doet ook dit type vraag een groter beroep op de beheersing van de werkwoordspelling.

Grammatica - zinsontleding

Bij Grammatica - Zinsontleding wordt gevraagd naar het onderwerp, de persoonsvorm, het (werkwoordelijk en naamwoordelijk) gezegde, het lijdend voorwerp enzovoort. De ene keer wordt er bewust gevraagd naar een bepaald zinsdeel, de andere keer moet het kind aangeven welk

zinsdeel onderstreept is. Dit zijn allemaal meerkeuze-opgaven.

Grammatica - woordbenoemen

Bij Grammatica - Woordbenoemen wordt gevraagd naar de verschillende type woorden in een zin. Denk hierbij aan het werkwoord, de infinitief, het voltooid deelwoord, het lidwoord, het bijvoeglijk naamwoord, het persoonlijk voornaamwoord enzovoort. Ook in dit onderdeel wordt op verschillende manieren naar de woordsoorten gevraagd. Dit zijn ook weer meerkeuze-opgaven.

Interpunctie

Het onderdeel interpunctie gaat over het juiste gebruik van leestekens in een zin. Dit onderdeel bestaat uit meerkeuze-opgaven waarin de verschillende leestekens aan bod komen. Denk aan het gebruik van hoofdletters, punten, uitroeptekens, vraagtekens, komma's en aanhalingstekens. Wanneer worden deze leestekens gebruikt en waar plaats je ze in een zin?

Alle genoemde onderdelen in deze Oefenboeken komen ook in de LVS-toets en de Centrale Eindtoets van het Cito terug. Door ze in de Oefenboeken als aparte onderdelen aan te bieden, kunnen kinderen op een verantwoorde manier oefenen binnen hetzelfde onderdeel en dit ook echt onder de knie krijgen. Op die manier vormen deze Oefenboeken een uitgebreide oefening in taalverzorging en spelling en een gedegen voorbereiding op de toetsen.

Méér oefenen

Dit boek is het eerste deel van een set van twee. Beide boeken vormen samen een complete oefening in taalverzorging en spelling.

Wil je kind méér oefenen dan wat deze serie aanbiedt? Junior Einstein heeft ook een uitgebreide online oefen- en leeromgeving. Je vindt deze op onze website www.junioreinstein.nl.

Tess zit in groep 8 van van basisschool De Luipaard. Ze hebben vandaag op school geleerd wat een dialoog is. Van hun meester hebben ze de opdracht gekregen om een dialoog te schrijven. Ze mogen zelf verzinnen waar het over gaat. Hieronder lees je de dialoog die geschreven is door Tess.

M is mama en **G** is Gamze.

- 1 **M:** ‘Hallo Gamze, waarom ben je zo snel naar boven
- 2 gerend? Je hebt je jas nog aan en je rugtas nog om.’
- 3 **G:** ‘Oh ... Hoi, mama. W-w-wat doe jij op mijn kamer?
- 4 J-j-je favoriete serie is er nu toch op? Ik wilde je
- 5 beneden niet storen.’
- 6 **M:** ‘Gamze, verberg je iets voor me? En lieg niet tegen
- 7 me, want dat herken ik meteen direct.’
- 8 **G:** ‘N-n-nee, mam! N-n-natuurlijk verberg ik niets.’
- 9 **M:** ‘Zie je wel, je liegt! Je kijkt me niet aan, je stottert
- 10 en je wangen worden rood. Gamze, je weet dat je alles
- 11 aan mij kunt vertellen. Ook als het om iets gaat wat
- 12 niet leuk is.’
- 13 **G:** ‘N-n-nogmaals, mama, er is niets. I-i-ik heb gewoon
- 14 rode wangen, omdat het zo warm is. Mag ik daarom nu
- 15 mijn jas uitdoen?’
- 16 **M:** ‘Als je het me niet eerlijk vertelt, dan zwiept er
- 17 iemand!’
- 18 **G:** ‘Nou ... Oké, mama, maar het is echt niet leuk hoor!’
- 19 Gamze trekt de rits van haar rugtas open. Ze rommelt
- 20 een beetje in haar tas. Als ze haar rapport gevonden
- 21 heeft, haalt ze het er heel langzaam uit. Gamze twijfelt,
- 22 maar mama wenkt met haar hand dat ze het boekje aan haar moet geven.
- 23 Als mama het doorbladert, valt haar mond open. Met grote ogen kijkt ze haar
- 24 dochter aan.
- 25 **M:** ‘Hoe kom je aan zo’n slecht rapport? Waarom heb je mij en papa niet eerder
- 26 verteld dat het niet goed ging op school. Gamze, we hadden je dan kunnen
- 27 helpen.’
- 28 **G:** ‘Ja, hoe dan? Jij en papa zijn altijd druk. Druk met koken, druk met de tuin,
- 29 druk aan het werk of druk met sporten. Wanneer hadden jullie dan de tijd gehad
- 30 om mij te helpen?’
- 31 **M:** ‘Als we wisten dat je hulp nodig had, dan hadden we daar tijd voor vrijgemaakt.
- 32 Je zei zelf dat het goed ging op school. Morgen in de voormiddag wil ik
- 33 hieromtrent converseren met jouw onderwijzeres. Dan kan ik aan haar vragen hoe
- 34 wij jou het beste kunnen helpen. Vind je dat goed?’
- 35 **G:** ‘Ja, dat is goed. Ik hoop dat mijn volgende rapport dan weer beter is.’
- 36 Mama ziet de tranen in Gamzes ogen. Ze geeft haar dochter een dikke knuffel en
- 37 een kus op haar wang.
- 38 **M:** ‘Kom, Gamze, nu niet meer aan denken. Laten we beneden een lekker kopje
- 39 warme chocolademelk met slagroom drinken. Dan ga jij je vast beter voelen.

- 1** Lees: 'Gamze, verberg ... direct.' (r. 6 en 7)
Een woord is dubbelop.
Welk woord **moet** Tess weglaten?
- iets (r. 6)
 - niet (r. 6)
 - want (r. 7)
 - meteen (r. 7)
- 2** Lees: Gamze, je ... vertellen. (r. 10 en 11)
Wat kan Tess het best doen met: kunt vertellen?
- Vervangen door: kon vertellen
 - Vervangen door: moest vertellen
 - Vervangen door: wil vertellen
 - Niets, zo laten staan.
- 3** Lees: 'Als je ... iemand!' (r. 16 en 17)
Tess wil hier een uitdrukking gebruiken, maar deze klopt niet.
Wat kan Tess het best schrijven in plaats van: ... zwiept er iemand!'
- ... draait er iemand!'
 - ... waait er wat!'
 - ... strooit er iemand!'
 - ... zwaait er wat!'
- 4** Lees: 'Hoe kom ... helpen.' (r. 25-27)
De leestekens in deze zin zijn **niet** helemaal goed.
Wat moet Tess veranderen?
- Ze moet het vraagteken achter 'rapport' (r. 25) vervangen door een uitroepteken.
 - Ze moet een komma plaatsen tussen 'mij' en 'en' (r. 25).
 - Ze moet de punt achter 'school' (r. 26) vervangen door een vraagteken.
 - Ze moet de komma achter 'Gamze' (r. 26) weglaten.
- 5** Lees: Morgen in ... onderwijzeres. (r. 32 en 33)
Wat is een juiste opmerking over het taalgebruik in deze zin?
- Het taalgebruik is te deftig.
 - Het taalgebruik is te makkelijk.
 - Het taalgebruik is te populair.
 - Het taalgebruik past bij de rest van de tekst.

Bij de opdrachten 1 tot en met 20 is de vraag steeds: In welke zin is het dikgedrukte woord fout gespeld?

- 1 Gelukkig konden we in de **schaduw** uitrusten.
 Ik ken het **liedje** uit mijn hoofd.
 In de **wij** lopen de koeien te grazen.
 Mijn moeder heeft het liefst **hagelslag** op haar brood.
- 2 Het diner werd geserveerd in de **modern** ingerichte eetzaal.
 Jelle keek **tamelijk** verbijsterd rond.
 Julia keek **ernstig** en kon er niet om lachen.
 Vader ging door met het snijden van de **komkomer**.
- 3 De kinderen vinden de **macaroni** lekker.
 Kruiden als peper, nootmuskaat, kruidnagel en kaneel noem je **speserijen**.
 Mijn vader en moeder zijn van een andere **generatie**.
 Onze **postbode** vindt het heerlijk om altijd buiten te zijn.
- 4 Geef mij maar een **portsie** vlammetjes.
 Koeien vinden het **'s zomers** niet erg om in de regen te staan.
 Lucy maakt een fles **champagne** open.
 Probeer de **waarheid** te vertellen.
- 5 Er is geen **subsidie** voor zonnepanelen meer.
 Het **klimaat** is heerlijk in dit land.
 Mijn jongste zoon is **visueel** ingesteld.
 We rijden met de auto naar het **Zuiden** van Frankrijk.
- 6 De gevlekte **hyena** maakt een heel apart geluid.
 In **Brazilië** worden veel regenwouden gekapt.
 Op de meeste klokken zit een **secondewijzer**.
 Op het **dorpplein** staan drie podia.
- 7 Elke ochtend eten we **cornflakes**.
 Erik loopt morgen de hele **marathon**.
 Heb jij al een **elektrise** fiets?
 Hoe hoger de **plantage** ligt, des te beter de kwaliteit van de thee zal zijn.
- 8 Het **winterkoninkje** is een klein en levendig vogeltje met een luide zang.
 Ik wil graag een **zilveren** ketting voor mijn verjaardag.
 Wij kregen bij de koffie ook een **chocolaatje**.
 Wist je dat **exters** intelligente vogels zijn?
- 9 De prinses op de **erwt** is een sprookje geschreven door Hans Christian Andersen.
 De wegenwacht kreeg veel **pechgevallen** te verwerken.
 Een **zeeëgel** is behoorlijk giftig.
 Vind jij **yoghurt** lekker of vies?
- 10 De vier **bandieten** reden zuidwaarts.
 Lee had de kat uit het **assiel** gehaald.
 Mart keek naar de **prijkskaartjes** en schrok.
 Op de foto staan **tweeëndertig** kleuters.

**De opdrachten 1 tot en met 30 gaan over grammatica.
Je gaat de zinnen ontleden.**

1 Elke dag rijden er vrachtwagens door onze straat.

Wat is het **onderwerp** in deze zin?

- Elke dag
- rijden
- vrachtwagens
- onze straat

2 In welke zin is stoppen de **persoonsvorm**?

- De automobilisten stoppen niet voor de agent.
- Wilden de fietsers niet stoppen voor het verkeerslicht?
- Pieter dreigt te stoppen met zijn werk.
- De kinderen willen niet stoppen met vragen.

3 Mijn kleine zusje zou nu wel moeten kunnen lopen.

Wat is het **gezegde** in deze zin?

- zou
- zou moeten
- zou moeten kunnen
- zou moeten kunnen lopen

4 In welke zin is de **bijzin** onderstreept?

- We kunnen niet naar de speeltuin, omdat het heel hard regent.
- We kunnen niet naar de speeltuin, omdat het heel hard regent.
- We kunnen niet naar de speeltuin, omdat het heel hard regent.
- We kunnen niet naar de speeltuin, omdat het heel hard regent.

5 Olivier geeft de ring aan zijn vriendin.

Welk van de onderstreepte woorden is het **meewerkend voorwerp**?

- Olivier
- geeft
- de ring
- aan zijn vriendin

Schrijven

Dialog

1. meteen (r. 7)
2. Niets, zo laten staan.
3. ... zwaait er wat!
4. Ze moet de punt achter 'school' (r. 26) vervangen door een vraagteken.
5. Het taalgebruik is te deftig.

Schoolkamp

1. Vervangen door: het zo totaal geen verrassing meer is
2. te duur worden
3. Bij: Zullen (r. 7)

Gorillaloop

1. Dat is ... doen. (r. 4)
2. daarom (r. 7)
3. De naam van de website van GoalGorilla.

Bob de visfluter

1. Vervangen door: bij
2. daarna
3. Vervangen door: die
4. Hij moet tussen 'hebben' en 'roep' (r. 16) een komma plaatsen.
5. reageert overdreven
6. Niets, zo laten staan.

Titel onbekend

1. Gevraagd: wollen mini-kleertjes
2. dodelijk
3. Vervangen door: omdat
4. Vervangen door: voor
5. Vervangen door: kan ik ze ook bij je thuis komen ophalen.
6. Vervangen door: Alvast bedankt voor de moeite

De open dag van het Hildebrandcollege

1. Hij moet het uitroepteken vervangen door een vraagteken na: klassen (r. 7)
2. intelligent
3. sterk
4. Vervangen door: Terwijl
5. onmiddellijk - abonnee - papegaai - agressief
6. zijn naam

Spelling | Niet-werkwoorden

In welke zin is het dikgedrukte woord fout gespeld?

1. In de **wij** lopen de koeien te grazen.
*Goed = In de **wei** lopen de koeien te grazen.*
2. Vader ging door met het snijden van de **komkomer**.
*Goed = Vader ging door met het snijden van de **komkommer**.*
3. Kruiden als peper, nootmuskaat, kruidnagel en kaneel noem je **speserijen**.
*Goed = Kruiden als peper, nootmuskaat, kruidnagel en kaneel noem je **specerijen**.*
4. Geef mij maar een **portsie** vlammetjes.
*Goed = Geef mij maar een **portie** vlammetjes.*
5. We rijden met de auto naar het **Zuiden** van Frankrijk.
*Goed = We rijden met de auto naar het **zuiden** van Frankrijk.*